

Roger Vleugels

Investigative journalism

Courses, lectures & on spot support

Freedom of information

Courses, lectures & consultancy
Litigation

Intelligence

Forensic intelligence analyst & researcher

The Fringe journals

Editor/publisher of Fringe Intelligence &
Fringe Spitting - free email journals on
intelligence and freedom of information

Address, bank, etc.

Korfoedreef 213
3562 SL Utrecht
The Netherlands

Telephone: +31 30 261 6351
Mobile phone: +31 6 2152 5790
Email: roger.vleugels@planet.nl
Chamber of Commerce: 30153114
BTW/VAT nr 1778.51.569.B01

Bank account - INGBank:
IBAN: NL79 INGB 0003432010
BIC: INGBNL2A

Utrecht, 18 augustus 2014

Reactie voor internetconsultatie inzake Wet voorkoming misbruik Wob

Het onder de aandacht brengen en indienen van het onderhavige wetsvoorstel is niet integer. Viermaal niet integer.

1 - Het doel wordt al bediend door wetsvoorstel voor een nieuwe Wob

Al jaren wordt gewerkt aan een nieuwe Wob. Dit wetsvoorstel is al langs de Raad van State; al voor een tweede keer in de Kamer ingediend en in behandeling. Volgende maand is er een hearing in de Kamer.

In dat wetsvoorstel zit al een ontkoppeling van de Wet dwangsom. De precieze vormgeving van de anti-misbruik bepaling in dat wetsvoorstel komt de komende maanden aan bod in de Kamerbehandeling.

Al jaren is dit wetsvoorstel voor een nieuwe Wob, en sinds zijn aantreden gesteund door Minister Plasterk, de weg waarlangs het misbruik gestopt moet worden.

Het is niet integer om dwars door dit zorgvuldige proces nu met een wetsvoorstel te komen vooral rond misbruik. Er is ook geen enkele noodzaak want het lopende traject voor een nieuwe Wob is sneller.

Tot tegen het reces heette het uit de mond van Minister Plasterk dat hij het misbruik via het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob wilde aanpakken. Toch kwam vlak voor het reces het wetsvoorstel dat object is van deze internetconsultatie.

Je moet maar durven om een democratisch proces zo te frustreren. De handelwijze van Minister Plasterk is alleen te verklaren vanuit de dwang van de VVD die via de Ministerraad, meer precies via Minister Opstelten, de facto, qua Wob, onder curatele gesteld is [meer hierover in de volgende paragraaf.]

2 - Dit wetsvoorstel is de doodsteek voor de nieuwe Wob

Een van de factoren die in de Kamer voor enige urgentie bij de behandeling van het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob zorgt, is dat in dat wetsvoorstel de ontkoppeling met de Wet dwangsom geregeld wordt.

Door dit nu apart te regelen in de Wet voorkoming misbruik Wob verliest het wetsvoorstel voor een nieuw Wob een groot deel van zijn urgentie.

Vanaf het begin waren er in de Kamer aarzelingen bij de noodzaak voor een nieuwe Wob. Eén van de samenbindende factoren vormde het aanpakken van het misbruik in dat voorstel.

Als dat er nu uitgaat valt te vrezen dat de Kamer de behandeling van het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob geen urgentie meer zal geven.

Zeer merkwaardig is de orkestratie inzake misbruik. Op enig moment, meer hierover in de volgende paragraaf, ontstond aandacht voor misbruik van de Wob, Verondersteld misbruik want in die hele campagne, die vooral gevoerd werd door de VNG, enkele gemeenten en de Kamerwoordvoerders voor de Wob van de VVD en de PvdA, werd nooit aangegeven wat de omvang van dat misbruik zou zijn. Iets stellen verplicht tot onderbouwen, leek hier niet te gelden.

Hiervoor spreek ik over de Kamerwoordvoerder voor de Wob van de PvdA. Meer precies moet dat zijn één van de twee PvdA Wob-woordvoerders.

De ene, Manon Fokke, wil het misbruik aanpakken onmiddellijk en los van het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob en zit daarmee op één lijn met de VVD.

De andere, Astrid Oosenbrug wil dat via het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob en zit daar mee op de lijn van de indieners van de nieuwe Wob, GL en D66, en op de lijn van Minister Plasterk.

Althans zat. Vanwege de druk van de VVD en het Fokke deel van de PvdA besloot de Ministerraad vlak voor het reces dat er niet meer gewacht moest worden op het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob.

Minister Plasterk kwam de facto onder curatele van de Ministerraad en moest het spoor van misbruik aanpak via het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob verlaten wat resulteerde in de indiening van het voorstel waar deze consultatie over handelt.

3 - Misbruik door verzoekers is een non-issue

Inmiddels liggen er meerdere onderzoeken uitgevoerd in opdracht van Minister Plasterk die aantonen dat er amper sprake is van misbruik van de Wob. Nergens gaat het om meer dan enkele zaken per orgaan per jaar, met twee uitzonderingen: de politie en de gemeenten [althans een klein deel van de gemeenten].

Bij die twee uitzonderingen is het misbruik sinds medio 2013 overigens fors aan het afnemen. Bij de politie vooral door de invoering van een al jaren eerder geteste andere manier van boete-inning waardoor de bulk van de Wob-verzoeken per definitie niet meer kan. Bij gemeenten doordat daar eindelijk serieuzer omgegaan wordt met Wob-verzoeken wat onder andere te zien is in sneller beslissen.

Inzake die laatste opmerking is zeer van belang dat in een van de onderzoeken die BZK liet uitvoeren [dat van het SEO] klip en klaar naar voren kwam dat het maken van een beslissing in verreweg de meeste Wob-verzoeken minder dan 10 werkdagen vergt.

Deze constatering onderbouwd dat het meer dan vreemd is dat Nederland, als één van de weinige landen ter wereld, toch een beslistermijn van 2x28 dagen kent.

Tegelijk wordt met die 10 dagen constatering het geklaag over boetes die betaald moeten worden bij termijnoverschrijding nog merkwaardiger. Immers een ingebrekestelling geeft na die eerste 2x28 dagen eerst 14 dagen wachttijd en daarna bouwt de boete heel langzaam op. Het duurt in totaal vier maanden alvorens dat boetebedrag van 1260 bereikt is. Vier maanden voor iets dat 10 dagen werk kost.

Misbruik benoemen als een issue is niet integer. Het een urgentie geven in een apart wetsvoorstel los van het wetsvoorstel voor een nieuwe Wob is bizar. Het is bovendien het schofferen van het parlement dat zeer ver is met het voorstel voor een nieuwe Wob.

4 - Disproportioneel en onbehoorlijk

Het is de vraag of het rechtmatig is als de met afstand grootste misbruiker van de Wob, de overheid, stappen onderneemt naar verzoekers toe zonder tegelijk ook het misbruik door de overheid aan te pakken.

De overheid als misbruiker? In rond de 50% van alle zaken wordt de wettelijke maximumtermijn voor de primaire beslissing overschreden [dat is die wereldwijd uniek langzame 2x28 dagen]; weigergrond Wob artikel 10.2.g wordt bijzonder vaak onrechtmatig ingezet wat mag blijken uit dat hij bijna even vaak sneuvelt bij bezwaar en beroep; reeksen illegale weigergronden worden gehanteerd, enz. enz.

Het is ook zeer de vraag of het rechtmatig is dat degene die een wet zeer halfwas invoert, zo is er amper formatie voor Wob-ambtenaren; zo is er geen opleiding voor Wob-ambtenaren, iets mag zeggen over misbruik van die wet door verzoekers.

Omstreeks de invoering van de Wob is door de toenmalige minister van BZK, Rood, gezegd dat er sprake is van een integere invoering als er per departement tot wel 50 Wob-ambtenaren aangesteld zouden worden. Er is er nu niet één met 5.

De Ministers Donner en Spies schreven aan de Kamer dat de regering niks zou voorstellen dat strijdig is met het Verdrag van Tromso. Nu komen met een verplichting tot informeel overleg is dat.

Bovendien: Als verzoekers nu overleg aanbieden, bij verzoek of later, wordt dit door organen amper gebruikt voor verheldering of informele schikking. Als een orgaan er op ingaat is het louter om één reden: pogen het verzoek in te perken.

Een eerste vereiste lijkt het dat de overheid met verzoeken tot overleg normaal leert omgaan en dat de overheid verzoekers behulpzaam is op manieren zoals de Awb voorschrijft. Tot dat moment al spreken over verplichte overleggen is, opnieuw, niet integer.

Resumerend

Voor mijn cliënten, meest persorganen, voerde ik de afgelopen 25 jaar tegen de 5.000 Wob-procedures. De teloorgang van de openbaarheid sinds midden jaren 00 is stuitend.

Als docent Freedom of information geef ik colleges in dik een dozijn landen. Het zien verworpen van Nederland van min of meer voorloper tot hekkensluiter is tenenkrommend.

Ik vind het beschamend deze consultatie te schrijven. Sterker nog het wordt steeds beschamender om in Nederland met openbaarheid van bestuur bezig te zijn.

De Wob heeft als één van de kerndoelen het stimuleren van goede bestuursvoering. De gang van zaken rond dit wetsvoorstel toont aan dat dat nog zeer veel investering behoeft.

Roger Vleugels

Juridisch adviseur Wob

Docent Wob

Wetgevingsadviseur nieuwe Wob